

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VIII. Quid sit mala Intentio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Hom. c. in
ep. ad Rom.

Ad Rom.
c. 8. v. 17.

Joan. c. 6.
v. 26.

Diabolus
omnia ren-
tat ut in-
tentionem
vitiet aut
terreat.

Deo placis-
se, est mer-
ces facto-
rum maxi-
ma.

dete, sed donare, nec mercedem pro iis aut premium exigere: ita non tantum mille floreni pro centenis, sed & pro obolo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit, nos premio carituros, si pro premio non laboremus, imò ob hoc ipsum premium erit majus. Omne enim opus, quo minus operantis lucrum spectat, hoc puriorem habet intentionem, ipsumque est perfectius. Si filii & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Deus promptior est ut donum pro dono reddat, quam ut argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Aegypti regis filia mercede conduxit matrem Moysis, ut parvulum illum sibi educaret, at illa non nummis persuasa, sed amore materno inducta promptissime fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris intentionem vult Deus. Nam qui Deo serviunt premii spe, aut supplicii terrore, sic ei serviunt, uti nos panis & vino, non propter ipsa, sed propter nos. Hic se miscet plurimus sui amor, quem Christus suis coloribus depingens: Queritis me, inquit, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

S. VI.

Diabolus hac in re nihil non tentat ut intentionem aut vitiet, aut quam vitare non potest, saltem terreat. Duo quidam, in eremo, Deo magis vivebant quam sibi, magnā concordia, nec minore profectu. Invidit illis cacadamon hac vitā divitias in tantā paupertate, & ut tragulam injiceret, Angelum induit nuditissimi vultus: Ita se seniori sistens, ut rectius falleret: Nuntii non boni, inquit, bajulus tibi sum, aut certe focio tuo. Nam juvenis ille tuus in hac Dei palæstra cōmilito & focius, à Deo praescitis, aeternis flammis jam destinatus est, ideo quantumcumque bene agat, frustra agit omnia. Cohortuit ad hanc vocem senex, & O terribilem, inquit, nuntium! Ergone pessum eant huius juvenis conatus & labores tam praecarii? ah, animo misereor. Hic iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non sine dolore ac gemitu te audierunt ista; verum divina decreta rescindi non possunt. Ita oculis se subduxit venustissima larva. Inde factum ut senex iste focium juvenem nunquam sine praefato suspirio intueretur. Observavit id tandem juvenis, nec distulit querere. Quid causae esset, quod, quotiescumque se adpiceret, simul etiam ingemisceret? Ad quae denuo altum ingemiscens senex: Quid jubes, inquit, infandum dolorum renovare? hic me potius tacere velis quam loqui. Ipsa hac senis tergiversatio stimulat juvenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, ut quidquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: Significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro caelo laborare. Hic juvenis singulari alacritate: O mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: ad hoc temporis Deo servii non ut mercenarius pro caelo, sed ut filius ex debito; quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quidquid demum ille in me statuat. Admiratus senex tam sinceræ intentionis animum: Serviamus, inquit, Deo quam possumus fidelissime: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curae est de nobis.

Neque verò distulit Deus paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Brevi post submisit verum angelum, qui moneret senem, impostoris diaboli mendacis ne crederet, juvenem illum aeternis praemiis à Deo destinatum esse, Deoque singularissime placere tam generosum illum in serviendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis serviri, non ideo ut aeternos carcere evadamus, neque ideo ut caelestia tempe habitemus, sed quia ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorum obsequiis. Quapropter maxima recte factorum merces est, Deo placuisse. Est quidem tantae bonitatis atque liberalitatis Deus, ut etiam mancipio-

rum inferos timentium, & servorum caelum sperantium officia non rejiciat, sed si qui servant voluntariam propositus & gratuitam servitutem, hos ut verè amantissimos filios complectitur, horum singulis amabilissimum illud respondet: Fili omnia mea tua sunt.

CAPVT VIII.

Quid sit mala INTENTIO.

Exile animalculum est crabro, illud tamen membrum quod laesit, quam dolet & ardet, quam urit, multo exilius volatile est culex; quam illi rostellum gracile? eo tamen velut siphunculo fugit sanguinem, & pars quam vulneravit, mox intumescit. Quid subtilius scorpionis aculeus? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix visibili totus homo jugulatur. Exiguam fermenti quantam farinæ massam permeat paucis horis! unicus acceti caliculus, aut modicum felis, totum generosi vini dolium corrumpit.

Intentio mala venenum tam potens est & malignum, ut optimam quamque actionem depravet. Eginus haecenus de intentione bona, quid ea sit, & quam necessaria. Nunc porro agemus de mala, & ostendemus quā ratione hoc fermentum, & fel istud pessimum optima quaeque vitiet, quomodo subtilissimus hic scorpionis aculeus sine tumultu occidat.

S. I.

Statua Nabuchodonosori regi visa, prodigium erat quā pretii, materiae, magnitudinis, invisa profuturum ex auro, argento, aere, ferro. Sed quia imum statum firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideo pretiosam hanc molem lapillus unicus sic contrivit, ut nec testula quidem fuerit relicta, quae posset esse usus: Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, aes, argentum & aurum. Sed redacta quasi in favillam aëriae aërae, quae rapta sunt vento. Ita profus mala intentio bonum opus quodcumque sic conterit, ut ei nihil penitus relinquit boni. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Seditiosi illi ducenti quinquaginta proceres synagogae thus obtulerunt; quilibet horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis huius capita. E regione horum unicus stabat Aaron. Ita utrinque ideam fecerunt, tanquam si certarent quis melius hoc officio fungeretur. Ultra parsergo vicietur magis Deo placuit? illos omnes extreme averfatus est Deus, non quod eorum thuribula parum pretiosa, aut minus fragrans, sed quod intentio illorum fuerit pessima, quā Moyses & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hausti sunt à terra vindice, descenderuntque vivi in infernum, operiti humo, & perierunt de medio multitudinis. Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, ut hoc aeternum monumentum esset Israël, quo commonerentur, Deum non ad actionem, sed ad intentionem respicere. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Ab omni aëvo quanta sunt facta, & quanta etiam sunt per Orbem, quae humanis oculis videantur optima, sanctissima, cum eadem ut pessima damnent oculi divini cernentes omnia. Et videte mihi obsecro, regium juvenem Abbalonem, quā is humanus, quā obsequiosus, quā & modestus fuit? primo dilectulo stetit ad portam regiam velut janitor, & ubi quispiam accessit salutaturus illum, extendebat Abbalon manum suam, & apprehendens osculabatur eum. Quis unquam tegit sanguinis juvenem aequalis vidit esse humanitatis? nam si quis & negotia in aula tractaturus venisset, cum humanissime ad eum vocatum interrogabat, & quā civitate adesset. Quod ubi cognovisset, familiarissime solatus hominem: Videntur mihi, aiebat, sermones tui iusti & boni, sed non

sed non est quæ audiat constitutus à rege. Omitem, ô & benignum Dominum, & quam olim idoneus erit qui ad regni gubernaculum sedeat, & imperet! Nam audite. Qui me, inquit, constituat iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & iuste iudicem. En tam laboris quam iustitiæ amantissimum.

Sed quis non videat sub hoc lapide scorpionem latere, qui universas Absalonis actiones insidiosissime venerit. Quorum enim omnis illa mansuetudo, & prolixa humanitas, quorsum tor blanda obsequia? quorsum tam manè surgit, adventores & hospites manu prensos osculatur, se iudicem promittit, nisi ut coronati regiam parentis capiti decutiatur, & imponat suo? Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Quid porro sanctius quam vovere Deo & reddere? hoc ipsum fecit probus iste, sic dicam, veterator Absalon. Sacrificium & peregrinationem vovit, eaque de causâ à domino parente abunde veniam petens: *Vadam, inquit, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hieron.* Vovens enim vovit servus tuus, dum esset in Gessur Syrie, dicens: Si reduxerit me Dominus in Hierusalem, sacrificabo Domino. Nunquid non eximius hic est actus, quis illo melior? Vovens, ait, vovi, & sacrificabo Domino. Omnia laude dignissima videntur. Sed quæ horum omnium intentio? Furiva, perversa, impia. Ut optimum patrem solio pelleret, & ipse imperaret, ista excogitavit; nimirum hucibant omnia. Hinc votum pessimum, pessima peregrinatio, sacrificium pessimum. Cujus finis malus est, & ipsam quoque malum est.

§. II.

Eiusdem pictæ nequitia fuit illa vulpes Galilææ Herodes. Peregrinationem quoque rex iste simulavit à se instituendam Bethlehemum, novo regi Judæorum adorando: *Præ & ego, inquit, veniens adorem eum.* Nunquid non sanctum hoc iter fuisset? imò verò, sed quâ intentione venisset? ut infanculum recens natum in cunis jugularet. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Quam verò istud in aulis Principum frequens, quam pæne quotidianum est, simulare & dissimulare, manus osculari & amplissime porrigere, ad aliorum genua se submittere, mille delicias facere, ceremoniarum nil omittit, omne obsequium polliceri, amicitissimum se fingere, verba selsamo & papavere sparsa ingerere, merum melloqui. Sed ubi cor & intentio? Lingua in melle, cor in felle; manus quidem benevolæ sunt, plenum obsequio os, vultus amicitiam promittit, sed aliud susurrat intentio. Hæc sæpe patibulum, laqueos, diabolium, & omnem malæ fortunæ comitatum apprecatur. Lingua quidem humanissime salutat: Non est, mi frater quem alium malum cernere, quam te: intentio addit, sed in patibulo. Lingua prout docetur, familiarissime garrit: Nil magis cupio quam Domino meo servire. Intentio subdit, sed meo commodo. Lingua officiosissime optat: Utinam patri meo amantissimo quam plurimum gratificari possim. Intentio explicat, sed sine labore meo. O Herodes, ô vulpes! quam longè aliud est dicere, aliud etiam sentire quod dixeris. Verba vendere facile est, intentionem bonam dictis factis, quæ omnibus adjungere, hoc virtutis est.

Optimè Publius Minus: Non aspicias, inquit, quam plenas quique manus Deo, sed quam puras admoveat. In huius rei testimonium, duos simul Oratores propono, Ezechiam, & Pharisæum, qui ex eodem precatorio libello Numini supplicant. Rex Ezechias. *Obsecro Domine, inquit, memento quælo quomodo ambulaverim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod placitum est coram te, fecerim.* Pharisæus: *Deus gratias ago tibi, inquit, quia non sum sicut ceteri hominum.* Quid hoc aliud est dicere, quam ambulasse coram Deo, in veritate & corde perfecto,

A quod & Ezechias de se dixit. Pergit Pharisæus: *Ieiuno Ibid. v. 12. bus in Sabbato, decimas de omnibus quæ possideo.* Uterque se laudat, eadem utriusque precatio. Cur ergo illius placuit, huius displicuit? Hoc dubium divus Gregorius explicans: *Sæpe, inquit, contingit ut iusti & iniusti habeant verba similia, sed tamen cor semper dissimile: & ex quibus dictis Dominus ab iniustis offenditur, in eisdem quoque à iustis placatur.* Ecce Pharisæus iustificat se in iustis operibus, Ezechias etiam in cogitatione, unde ergo hic offendit, & iste placat? Omnipotens Deus singulorum verba à cogitationibus pensat, & in ejus auribus superba non sunt, quæ humili corde proferuntur.

§. III.

Sed duos alios propono simillimè facientes, dissimillimè sentientes, Thomam Aquinatem virum sanctissimum, & Trojanum adulterum Paridem. Beatus Thomas, uti de eo memorant, assidens in convivio, rei causam rogatus à socio nonnihil ob hoc offensus: Admirabar, inquit, mundi Creatorem: si enim rebus creatis tantum est formæ ac pulchritudinis, ipse opifex & creator, infinitè pulchrior sit, & formosior necesse est. Si caduci homunciones adeo vultu præstant in hoc Xenodochio, quales erunt beati post Resurrectionem in celo? Ita Thomas Aquinas, conscientia illas, & bonâ intentione surrexit è mensâ, crevitque Dei amore. Et fortè hic sanctus vir, non minus egit ex virtute quam Pior Abbas, qui contrarium fecit, qui nec suam quidem sororem, ægrotam & viduam anum in oculos voluit admittit, sed se illi spectandum præbuit clausis oculis. Thomæ Aquinati similis fuit factio, non intentione, Paris lascivus juvenis, qui vix aliud fecit quam Thomas, in Menelai mensâ, ubi Helenam conjugem non suam continuò aspexit, sed oculis non castis, sed in dedecus suum suorumque actum: nam raptum, nequitiam, adulterium cogitavit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Propono tres alios homines, Matrem Christi, discipulum Christi, sed quem ipse diabolus vocavit, & Christi, Christi hospitam, quorum actio eadem pæne, intentio fuit dissimilima. Mater Christi milies utique in cunis filium reverenti osculo salutavit: Magdalena pari reverenti pedes Domini osculata est, cum Simon Pharisæus, ob neglectum hoc officium reprehensus est: sed & Judas Iscariotes ori Dominico iuxit osculum. Tam hic impar meritum, quam intentio. Mater divini favoris & amoris ingens augmentum obtinet: Magdalena delictorum veniam, Judas gehennam. Unde hæc tanta inæqualitas in matre, discipulo, famula, eundem prorsus hominem osculantibus? Mater, amore castissimo; Magdalena, affectu religiosissimo; Judas, prodendi studio nequissimo hoc fecit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Idem in aliis plurimis videre est. Assidet quis ægrotanti amico, non quia bonus amicus est, & officii memor, sed quia captator, imò quia vultur est, qui lassæ merbo pecora & casura è proximo speculatur; imminet morti & hæreditatem expectat. En ut bonam actionem fœdissimè corrumpat intentio mala. Pari modo, & Herodes & Zachæus Christum videre cupiit: eadem fuit utriusque actio, dispar intentio. Chirurgus hominem ægrum arctè alligat, brachium ei vulnerat, manum amputat, pedem secat, illi tamen gratia aguntur, & rependuntur aurei: prædo hominem etiam mutilat, sed in præmium ei debetur rota. Et ratio est, ille ut læsum sanet, hic ut sanum lædat, ferrum expedit. Eadem ratione homo pius lapidem tollit, ut ad templi structuram conferat; homo iratus tollit & ipse lapidem, sed ut illum, cui stomachatur, eo feriat. Duo unâ Romam eunt, ille religionis exercenda, iste inimici jugulandi causâ; illi merces è

Vide Sen.
l. 1. de bene-
fic. c. 9. in-
itio. Ciceronem
l. 3. de Nat. Deor.
Val. Max.
l. 1. c. 8. Plu-
tarch. de Vi-
litate ex ini-
micitia capi-
enda.

ces è caelo, isti ab Orco debetur. Fuit, qui alterum ferro læsus, tuber aperiret. Num ideo huic gratia agenda, aut reddendum præmium, quod vomitum quam medicorum manus reformidaverant, diviserit, & eum, cuius exitu cupidus erat, sanavit nocendo? Vides non esse magnum in actione ipsa momentum, sed in agentis intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Caus enim beneficium est, injuria hominis.

§. IV.

L. de pra-
cept. & disp.

Inobedientia ex oblivione, negligentia, errore, plagas meretur non ita multas. At verò cum accedit intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur. Istud enim pertinacis & contumacia, atiolandi peccatum est. Pulchre & verè Bernardus: Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impenitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam. Hic admodum cavendum ne in ullo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam, accedat superbia, contemptus, percinacia, hac enim ratione vitia mirè se multiplicat, & in immensum excreverunt. Et quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mirà celeritate gravitatem eis addit fœdissimam intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modò hoc obtineat, ut bonum faciamus intentione malà. De hac diaboli vassitæ Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conficit, quam veneni dente in radice vitavit. Et Bernardi sensu bonum hominem prius condemnat intentio prava. Christus ipse clarissime: Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Luc. 11.
v. 34 &
Matth. c. 6.
v. 23.

Sed est perforatorum grex ubique terrarum reperendus, quem Deus caelo nunquam admittit, scilicet Opera bona malam intentionem induta. De his diaboli larvis dici potest: Lupus sub pelle ovina fuit, vitium virtutis palliolo incedit, Sathanas Angelum lucis se gerit.

Iob. c. 9.
v. 31.

Jobus: Abominabuntur, inquit, me vestimenta mea. Tam fœdus sum & purulentà tæbe plenus, ut ipsa me vestes meae horreant, velut angere recusent tam impurum hominem. Vestes, exteriora sunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam ulcerosus est, malique intentionibus scater, abominantur, damnant, refugiant, velut si doleant hominem foris tam esse nitidum intus plenum fordibus. Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, etsi ovinam pellem, aut virtutis palliolum, etsi Angelus vestem ei circumponas. Gregorius: Cum perversa intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etsi splendore coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni iudicis obscuratur.

Luc. loc. cit.

L. 18. mor.
c. 6.

§. V.

L. 5. Dial.
c. 9.

Et hoc Deus quandoque luculentè ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Ponas Fortunatus, vir miræ sanctitatis, diabolus humani corporis infestorem precibus expulit. Diabolus hospicio pullus, ut injuriam suam faceret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans urbem obiit sub crepusculum, & velut exul genique contra Fortunatum Episcopum querelas cepit largere, & En, inquit, quam sanctus vir sit Fortunatus Episcopus vester; ecce quid fecerit. Hominem peregrinum, & à fortunâ pessimè habitum hospitio insuper exclusit. Quid tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audit ea civis, ad prunas cum uxore & filiolo confidens, & mox invidiâ curiositate sciscitatus est preliis, quid injuriæ illi fecisset Episcopus? Ubi vassitimi peregrini querelas audit, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam ut peregrino faceret bene, quam ut Episcopum, cui pessimè volebat, traduceret. Sic larvatum demonem unâ secum pertraxit ad prunas. Hic ubi

multa confabulati, exiliens subito peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maximâ in ignem excussit, elusitque animam. Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est Hospitalitas, sed si eam intentio depraverit mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinus hospicio suscipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatissimum fuit, sed si bona desit intentio, tam facile diabolus recipitur quam Angelus. Eadem est ratio virtutis aliarum omnium, quibus si prava se se infuset intentio, cecodem non apertam invenit tabellam, quam occupet pro libitu, facitque hominem idololatræ, ut suum ipse ventrem, pecuniam suam, suam arcam numariam, aut escariam mensam adoret quod fieri constat in omni lethali noxiâ.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Ah, quam hic circumspectè attendendum, ne Luc. 11. frustra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum B bonis actionibus obtinendum perdamus omne, intentione non bonâ. Ideo cum Hebræo plute precandum assidue: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis: ut tibi servire cupiam, tibi in omnibus placeam.

CAPVT IX.

Qua Ratione malam INTENTIONEM prodat operis publicatio.

Exploratores Hebræi, à militia duce Josue missi, urbem Hiericho ingressi, notissimæ femine Rahab hospitium subierunt. Excepti illa, abscondit, aluit. Illi ut hospite suæ gratias meminissent, rem magni momenti promiserunt, eâ tamen lege: Si tamen, inquit, non prodideris nos, quod si nos prodere volueris, & sermonem istum prodideris nos, quod si nos prodere volueris, quo adurasse nos. Norant homines prudentes fieri vix posse, ut penitus laterent. Et certè vicini latebras has odorati, rem ad magistratum mox detulerunt. At Josuani plus non exigebant, quam hoc ipsum, Tu ne prodideris nos. Nam si evulgetur per te, nos hic esse, tuum tibi hospitium nec quadrante solvemus; promissis ne utique stabimus.

Opera bona exploratores sunt, & ad celum tabellarii, qui in orbe hoc peregrini civibus omnibus exoli sunt. Inter cives suos mundus numerat Dolum, Iniquitatem, Vitium, Fraudem. Porro exploratores illi promittunt nobis inaudita & invisâ præmia, à magno illo Josue Christo tunc danda, cum Hiericho, hoc est, orbem succensurus adveniret: eam tamen illa conditionem requirunt: Si non prodideris nos. Cum facis elemosynam, moxer Christus, noli tubâ canere ante te. Virtutes proditæ evanescent.

Enim vero tam garrula est laetantia & Inanis gloria, ut nihil non simul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monstro, non tantum os, sed manus pedisque sunt ligandi, ne ullum dare possit signum celestium nuntiorum, operum bonorum latentium. Hoc Christi præceptum crebrius ingerit: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Cum tamen in eadem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Quâ ratione ista convenient, & quis nostrorum operum bonorum proditor sit, nunc exequemur.

§. I.

Querit Jobo cognatorum unus, &: Numquid vine, aut carectum sine aqua? Scirpi in paludibus & piscinis virent, neque enim sine humore scirpus, neque sine aqua carectum proficit. Sed inutiles sunt hæc stirpes; nulle inde ficus colliguntur, nec quidquam quod in humanos usus sit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior plene decens